Arbeidstilsynet

Arbeidsrelaterte skader og ulykker

Fagseminar BRANN & REDNING 2026

Seksjonsleder Bård Hjorth

Ulykker

- Forekomsten av arbeidsskader i Norge har vært svakt fallende over flere tiår.
- **Arbeidsskader** antas å utgjøre ca. 11 prosent av alle skadetilfeller i Norge.
- I 2025 døde 30 personer i det norske landbaserte arbeidslivet. Dette er noe over snittet for perioden 2020 – 2024, med 27 arbeidsskadedødsfall. I et mer langsiktig perspektiv, er dette imidlertid en markant nedgang fra over 100 arbeidsskadedødsfall årlig på 1970-tallet.
- Med **arbeidsskadedødsfall** menes en arbeidsskade som fører til at den skadede dør av skaden innen ett år etter at ulykken skjedde
- Utviklingen henger sannsynligvis sammen med at maskiner har overtatt mye av det farlige arbeidet, at maskiner og kjøretøy har blitt sikrere, at det har vært store fremskritt innen helse og beredskap, og at virksomhetenes HMS-arbeid generelt er blitt bedre. I tillegg er det færre som jobber i skadeutsatte næringer nå enn tidligere.
- Flere brann- og redningsvesen utfører redningsdykking. Dykkerarbeid kan innebære stor risiko og har den høyeste ulykkesraten av alle yrker. Dersom regelverket følges og dykkerarbeidet er godt planlagt og organisert, kan det utføres på en forsvarlig måte.

Forebygge ulykker

- I det norske arbeidslivet har vi en grunnleggende forventning om at alle skal være trygge og friske på jobb – og komme hele hjem ved arbeidsdagens slutt.
- Arbeidstilsynets samfunnsoppdrag er blant annet å forebygge ulykker, sykdom og uakseptable arbeidsforhold *før* de får konsekvenser.
- **Arbeidsulykker** representerer et betydelig samfunnsproblem, og har store konsekvenser både for den som rammes, for pårørende, familie og venner, for den enkelte virksomhet og for samfunnet som helhet. Med arbeidsulykke menes en plutselig eller uventet ytre påkjenning eller belastning som skadelidte har vært utsatt for i forbindelse med arbeidet.
- Arbeidsulykker kan inntreffe i alle virksomheter, men det er likevel noen næringer som er mer utsatt enn andre fordi arbeidstakerne i disse næringene i større grad utfører risikofylte arbeidsoppgaver.
- Det er aksept for at noen yrker er mer risikoutsatte enn andre, men det forventes at det gjøres en betydelig innsats for å redusere risiko til et minimum

Arbeidsulykker skal meldes til Arbeidstilsynet

- (1) Dersom arbeidstaker omkommer eller blir alvorlig skadet ved en arbeidsulykke, skal arbeidsgiver straks og på hurtigste måte varsle Arbeidstilsynet og nærmeste politimyndighet. Arbeidsgiver skal bekrefte varselet skriftlig. Verneombudet skal ha kopi av bekreftelsen.

- Varsle om arbeidsulykke - Arbeidstilsynet

Arbeidsmiljøloven § 5-2
Arbeidsgivers varslings- og meldeplikt

Hva skal varsles?

- Alle arbeidsrelaterte **dødsulykker** skal varsles, uavhengig av hvordan den oppsto.
- Arbeidsulykker med **alvorlig personskade** skal også varsles.
- Med alvorlig personskade menes både fysiske og psykiske skader som kan være livstruende eller føre til varig eller lang tids arbeidsudyktighet.
- Arbeidsrelatert **vold og trusler som skjer i forbindelse med arbeidet og medfører alvorlig fysisk og/eller psykisk skade** skal også varsles, selv om hendelsene skjer utenfor arbeidsplassen eller arbeidstiden.

Eksempler på alvorlig personskade

- hodeskade eller hjernerystelse med tap av bevissthet eller andre alvorlige konsekvenser
- skjelettskade, unntatt enkle brister eller brudd på fingre eller tær
- indre skade på organer, for eksempel lunger, nyrer og milt
- tap av kroppsdel, amputasjon av hele eller deler av legemsdel
- forgiftninger med fare for varige helseskader, både ved innånding, svelging og hudeksponering av gass og væske
- bevissthetstap, for eksempel ved oksygenmangel eller slag mot hode
- forbrenning, frostskade eller etseskade
- generell nedkjøling (hypotermi)
- skade som krever sykehusbehandling – unntatt enklere poliklinisk behandling
- **Listen er ikke uttømmende, men kan være til hjelp når du skal vurdere om ulykken skal varsles.**

Varsle om arbeidsulykke

Arbeidsgiver skal snarest mulig varsle politiet og Arbeidstilsynet om arbeidsulykker der arbeidstakere blir alvorlig skadet eller omkommer. På denne siden finner du informasjon om hvordan du varsler Arbeidstilsynet om slike arbeidsulykker.

Varsle politi og nødetatene

Hvis det skjer en arbeidsulykke der en arbeidstaker får en alvorlig personskade eller omkommer, må arbeidsgiver snarest mulig varsle

- politiet på telefon 112 (og eventuelt andre nødetater)
- Arbeidstilsynet

Slik varsler du om en arbeidsulykke til Arbeidstilsynet

1. Først varsler du om arbeidsulykken på telefon

2. Send deretter inn et skjema i Altinn for å bekrefte varselet

Send inn skjema om varsel om arbeidsulykke

Fyll ut og send inn skjemaet «Varsel om arbeidsulykke med alvorlig personskade eller dødsfall» til Arbeidstilsynet:

Send inn varsel om arbeidsulykke (altinn.no)

Hvilke tilganger må dere ha i Altinn for å bruke dette skjemaet?

Arbeidstilsynet oppfølging av arbeidsulykker

- **Arbeidstilsynet følger opp arbeidsulykker som vi mener er oppfølgingsverdige**
- **Ulykkene følges opp av utpekte inspektører, som har dette som en av sine oppgaver.**
- **Til ulykkesoppfølgingen blir det påkoblet en jurist**
- **Noen ulykker følges opp med dokumenttilsyn**
- **Ved alvorlige ulykker forsøker vi å følge opp med fysisk tilsyn/befaring så snart som mulig etter hendelsen. Arbeidstilsynet er imidlertid ingen «blå-lys etat»**
- **Arbeidstilsynet driver heller ikke etterforskning. Vi snakker med arbeidsgivere og involverte parter, men vi gjennomfører ikke avhør av personer med formål å avdekke/plassere skyld.**
- **I mange saker, særlig de med alvorlig skade eller død, samarbeider vi med politiet. I dette samarbeidet kan vi blant annet gi råd om hvem som bør avhøres og hvilke spørsmål som bør stilles.**

Arbeidstilsynet

Oppfølging av arbeidsulykker – hva ønsker vi å oppnå?

«Vår erfaring er at ingen arbeidsgivere er mer motivert til å jobbe med forebygging av arbeidsulykker som etter at det har skjedd en arbeidsulykke»

Hovedhensikten med Arbeidstilsynets oppfølging av arbeidsulykker er å bidra til å forebygge at tilsvarende hendelse inntreffer igjen.

Vi ønsker å oppnå at arbeidsgivere jobber systematisk med kartlegginger og risikovurderinger, for deretter å iverksette forebyggende tiltak basert på kunnskap om hva som kan gå galt, før det skjer.

Når ulykker allikevel skjer, har det inntruffet en uønsket hendelse som må utløse behandling gjennom avvikssystemet - altså en egengranskning som analyserer hendelsen og dens årsaker og ender opp med et sett tiltak for å forebygge at tilsvarende inntreffer flere ganger.

I prosessen med egengransking, kartlegging, risikovurdering og etablering av adekvate tiltak er det vesentlig at arbeidsgiver:

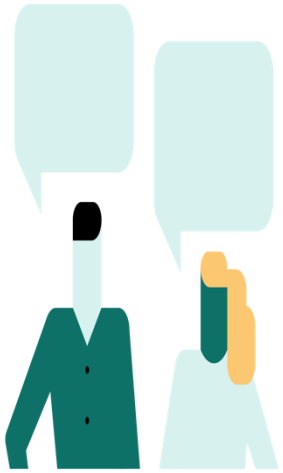
- har kunnskap om relevant regelverk
- bruker BHT og annen fagkompetanse der det er nødvendig
- sørger for aktiv medvirkning fra arbeidstakerne i arbeidsmiljøprosessene

Systematisk sikkerhetsstyring

- I tilsyn hvor vi følger opp alvorlige arbeidsulykker ser vi både på **direkte** og **bakenforliggende årsaker** til ulykken.

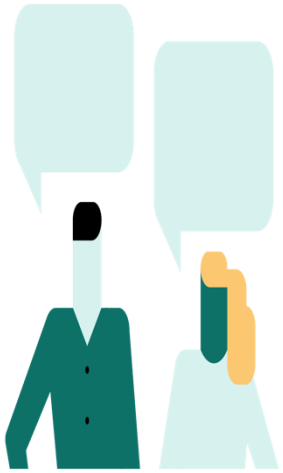
- Vår erfaring er at bakenforliggende årsaker til ulykker ofte kan tilskrives manglende eller mangelfulle rutiner, mangelfull implementering og oppfølging av rutiner.

- I tilsyn etter alvorlige arbeidsulykker er vi opptatt av å kontrollere om arbeidsgiver har gjennomført **systematisk forebygging av skader og ulykker**. Vi kaller dette gjerne for **systematisk sikkerhetsstyring** – dvs. har arbeidsgiver god kontroll/oversikt og god styring av forhold/faktorer som kan medføre skade eller ulykke.

Systematisk sikkerhetsstyring innebærer at arbeidsgiver..

- jobber kontinuerlig med å kartlegge og risikovurdere farer og uønskede hendelser, og tar hensyn til risikofaktorer og farer som kan føre til arbeidsulykker
- gjentar og reviderer kartleggingen og risikovurderingen regelmessig, og ellers når det er nødvendig, for eksempel ved endringer som kan ha betydning for risikoforholdene i virksomheten
- sikrer reell og aktiv medvirkning fra arbeidstakerne og deres representanter (verneombud og tillitsvalgte) i arbeidsmiljøarbeidet, f.eks. i prosesser med å kartlegge, risikovurdere og identifisere og gjennomføre tiltak

Kartlegging & risikovurdering

- I mange tilfeller kreves det mye kunnskap for å gjennomføre en god kartlegging og risikovurdering
- Kartleggingen skal bidra til å fange opp «alle» tenkelige eksponeringer, situasjoner og hendelser som kan utgjøre en fare – dette krever erfaring og innsikt
- Risikovurderingen skal bidra til å avgjøre faregraden. Hvor sannsynlig er det at hendelsen vil skje og hva kan konsekvensen være - dette krever kunnskap om hva f.eks. eksponering for brannrøyk kan gi av helseskade.

Elg skutt på sykehjem

Elgkua knuste og hoppet inn gjennom et vindu på Ål bo- og behandlingssenter.

Publisert 20.01.10 12:45 | Sist oppdatert 20.01.10 15:01

Forutse hendelser…

- **Formålet med systematisk forebyggende sikkerhetsstyring er å forutse hva som faktisk kan skje, slik at «hendelig uhell» ikke forekommer**
- **Det anslås at ca. 20% av uønskede hendelser ikke var tenkt som mulig hendelse på forhånd**
- **Vi forstår at ikke alle hendelser er like lett å forutse…**

Arbeidstilsynet

Dele erfaringer

- Alle lokale brann- og redningstjenester er omfattet av det samme kravet til forebyggende HMS arbeid
- Nesten alle har den samme iboende risikoen i forbindelse med utførelse av arbeidet
- Det skal alltid gjøres lokal kartlegging og risikovurdering, men en god del risikofaktorer er allmenngyldige – her bør nasjonale retningslinjer/instrukser være noe å etterstrebe, slik at ikke hver og en skal måtte finne opp hjulet på nytt
- Dersom et lokalt brannvesen gjør en erfaring som er ny , dvs. ikke kartlagt og risikovurdert tidligere – hvordan deles den erfaringen med andre?

Undersøkelse av hendelsen

I jussen er det ingenting som heter «hendelig uhell». Det er alltid en årsak til at noe skjer.

Når Arbeidstilsynet velger å følge opp en arbeidsulykke skal oppfølgingen bestå i å:

- **avklare hendelsesforløp som ledet til ulykken.**
- **avklare virksomhetens kartlegging og risikovurdering som var utført før ulykken, og om risikoreduserende tiltak var iverksatt.**
- **identifisere direkte og bakenforliggende årsaker til ulykken.**
- **ta stilling til om det foreligger brudd på arbeidsmiljøloven eller forskrifter.**
- **ta stilling til om det er nødvendig å gi pålegg til noen av de involverte virksomhetene i den hensikt å forebygge lignende ulykke.**
- **bistå politiet for å avklare om det foreligger straffbart forhold og legge basis for riktig påtalevedtak.**

Undersøkelse av hendelsen

En tilsynsrapport etter vår ulykkesoppfølging vil som regel følge denne strukturen:

- **Bakgrunn og hendelsesforløp:** Tilskadekomne arbeider som renholder.... Ulykken inntraff under renhold av en linje for pakking av hamburgerbrød og pølsebrød...
- **Andre forhold:** • Linjen er en Hartmann 288 AL, 2025-modell. CE-merket og samsvarserklært...
- **Mulige årsaker til ulykken:** Direkte årsak til ulykken ser ut til å være at tilskadekomne utførte arbeid i en faresone da transportbåndet ble startet opp av en annen ansatt.
- Bakenforliggende årsaker kan være flere: ...
- **Arbeidstilsynets vurderinger:** Forskrift om utførelse av arbeid angir i § 12 krav til utførelsen av vedlikeholdsarbeid av arbeidsutstyr. Bestemmelsen lyder" *Som hovedregel skal det bare være mulig å utføre vedlikeholdsarbeid når arbeidsutstyret er stanset og energitilførselen er frakoblet*....
- **Varsel om eventuelle pålegg der vi har avdekket brudd på lov eller forskrift**

Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet har ikke inspektører med kompetanse på absolutt alle områder.

Noen ganger følger vi opp arbeidsulykker som ligger utenfor hva vi har kompetanse på, noe som gjør at vi ikke har nødvendige forutsetninger til å kunne konkludere med hva som er de bakenforliggende og direkte årsakene til hendelsen.

I slike tilfeller er det nødvendig å innhente sakkyndige uttalelser. Ulykker innen brann- og redning kan være slike ulykker.

Dokumentasjon Arbeidstilsynet vanligvis ber om ved oppfølging av arbeidsulykker:

- En nærmere beskrivelse av bakgrunn og hendelsesforløpet ved ulykken. Hvis maskiner/utstyr er involvert: redegjør for merke, modell, CE-merket, samsvarserklært, synlige mangler, vedlikehold og kontroll (internt/PSK der det er aktuelt)
- En redegjørelse for rutiner dere har for å ivareta sikkerhetshensyn knyttet til arbeidsoppgaven som ble utført da ulykken inntraff, og med en vurdering av i hvilken grad aktuelle rutiner ble fulgt eller fraveket forut for ulykken.
- Tilskadekomne: En redegjørelse for erfaringsnivå og hvilken opplæring tilskadekomne har fått knyttet til arbeidsoppgaven som ble utført da ulykken inntraff. (inkludert evt dokumentert/sertifisert og utstyrsspesifikk opplæring, særskilte krav til personell som skal utføre vedlikehold)

Dokumentasjon Arbeidstilsynet vanligvis ber om ved oppfølging av arbeidsulykker:

- Dokumentasjon på eventuelt gjennomført risikovurdering som omfatter arbeidsoppgaven som ble utført da ulykken inntraff, med beskrivelse av tilhørende risikoreduserende tiltak.
- Kopi av gjennomført avviksbehandling av ulykken. Dersom avviksbehandling ikke er gjennomført eller den ikke gir svar, ber vi dere redegjøre for:
- Deres vurdering av direkte og bakenforliggende årsaker til ulykken.
- En redegjørelse for hvilke tiltak dere har iverksatt eller planlegger å iverksette for å forebygge at tilsvarende inntreffer igjen.
- Eventuelt andre forhold dere mener er av betydning for Arbeidstilsynets behandling av saken.

Dokumentasjon Arbeidstilsynet har bedt om ifm ulykken i Verdal

Svært omfattende dokumentasjonsinnhenting i akkurat denne saken.

Mye av den dokumentasjonen vi ber om er antakelig basert på tema som har kommet opp i tilsynet.

Dette er dokumentasjon Arbeidstilsynet har bedt om ifm ulykken i Verdal

- Organisasjonskart
- Kopi av vaktplan for Verdal stasjon, for følgende uker: 51 og 52 i 2025, og 1 og 2 i 2026
- Kopi av arbeidsavtale for alle involverte i innsatsen (fram til ulykken skjedde)
- Kopi av stillingsinstruks for alle involverte i innsatsen (fram til ulykken skjedde)
- Hendelsen - Redegjørelse for hva som ble gjort når, av hvem etter tidslinje for innsatsen (hendelseslogg), herunder en lang rekke underpunkter som vi velger å ikke gå inn på her:
- Kopi av rapport etter hendelsen, fra utrykningsleder som ansvarlig for innsatsen (hvis dette er dokumentert)

Dette er dokumentasjon AT har bedt om ifm ulykken i Verdal(2)

- Kopi av gjeldende ROS og beredskapsanalyse for Brannvesenet Midt IKS
- Redegjør for antall utrykninger som førte til innsats brannbekjempelse og røykdykking i Brann Midt generelt og Verdal stasjon spesielt i 2024 og 2025.
- Kopi av dokumentet "vedlegg A - kartlegging og beredskap"
- Kopi av "Grovkartlegging"i regi av agenda HMS, 2021
- Kopi av tiltaksplan for beredskap
- Kopi av rutine for "syvtrinns-modellen"
- Kopi av relevant innsatsplan for brannbekjempelse enebolig, inkludert røykdykking

Dette er dokumentasjon AT har bedt om ifm ulykken i Verdal(3)

- Kopi av utsjekksskjema for brannbekjempelse inkl. røykdykkerinnsats, som fremvist under tilsynet.
- Kopi av arbeidsinstruks og prosedyre(r) for brannbekjempelse og røykdykking for Verdal stasjon, slik de fremsto før ulykken skjedde
- Kopi av "operativ manual" datert 07.11.2025, som fremvist under tilsynet
- Kopi av dokumenter hvor det fremgår beskrivelse av ansvar og oppgaver for rollene innsatsleder, utrykningsleder, røykdykker, røykdykkerleder/ sikringsmann, og andre relevante roller under innsatsen (sjåfør beredskapsbil/tankbil, vannlevering), slik de fremsto før ulykken skjedde
- Kopi av rutine for bruk av personlig verneutstyr
- Kopi av rutine for bruk av samband, slik den fremsto før ulykken skjedde

Dette er dokumentasjon AT har bedt om ifm ulykken i Verdal(4)

- Redegjørelse for bruk og opprettelse av ulike sambandskanaler
- Kopi av bilder av sambandsutstyr, som fremvist under tilsynet
- Redegjørelse og dokumentasjon som viser hvilket arbeidsutstyr som skal være tilgjengelig på alle brannstasjoner i Brannvesenet Midt, for bruk i brannbekjempelse
- Kopi av dokumentasjon som viser resultat etter sist gjennomførte fysiske test, helsesjekk og sertifisering for alle involverte i innsatsen fram til ulykken skjedde
- Kopi av dokumentasjon som viser relevant opplæring for alle involverte i innsatsen (fram til ulykken skjedde) inkl. opplæring for utrykningsleder og innsatsleder eventuelt også sikringsmann/røykdykkerleder

Dette er dokumentasjon AT har bedt om ifm ulykken i Verdal(5)

- Kopi av opplæring - og kompetanseplaner for de involverte i innsatsen (fram til ulykken skjedde)
- Kopi av dokumentasjon som viser gjennomført HMS-opplæring for brannsjef
- Kopi av årshjul 2026 Brannvesen Midt IKS
- Kopi av øvelsesplan for beredskapspersonell i Brann Midt IKS for 2024 og 2025.
- Redegjørelse for tid avsatt til øvelser for Verdal stasjon og Brannvesenet Midt IKS
- Kopi av dokumentasjon som viser gjennomførte øvelser for alle involverte i innsatsen, siste 2 år.

Dette er dokumentasjon AT har bedt om ifm ulykken i Verdal(6)

- Kopi av dokumentasjon som viser erfaring og øvelse for rolle som innsatsleder, rolle som utrykningsleder og rolle som sikringsmann
- Kopi av dokumentasjon som viser innhold i røykdykkerkurs gjennomført av Brann Midt IKS
- Kopi av rutiner for kontroll og vedlikehold av sambandsutstyr, røykdykkerutstyr (maske, lungeautomat, flasker)
- Kopi av dokumentasjon for gjennomført kontroll av sambandsutstyret som ble brukt under innsatsen
- Kopi av rutine for fylling av pusteluft
- Kopi av dokumentasjon på gjennomført kontroll av røykdykkerutstyr/ pusteluftsutstyr som røykdykkerne hadde på seg ulykkesdagen

Dette er dokumentasjon AT har bedt om ifm ulykken i Verdal(7)

- Kopi av dokumentasjon som viser kompetanse for de(n) som gjennomfører kontroll og vedlikehold av pusteluftsutstyr (kompetent person)
- Kopi av rapporter etter gjennomførte vernerunder på Verdal stasjon 2024 og 2025
- Kopi av innrapporterte HMS-avvik (og forbedringsforslag) knyttet til brannbekjempelse inkl. røykdykking, for 2024 og 2025
- Kopi av evalueringsrapporter etter innsats brannbekjempelse for 2024 og 2025
- Rutine for bearbeiding av psykiske og emosjonelle belastninger

Samarbeid med andre myndigheter

Ulykker utløser ofte samarbeid mellom myndigheter og fagetater

Aktuelle fagetater kan være:

- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
- Havtilsynet
- Mattilsynet
- Statens jernbanetilsyn

Samarbeid med politiet

- Gjerne sammen på åsted for hendelsen
- Hvem bør/må avhøres
- Hva bør/må avklares avhør
- Bør/må det innhentes sakkyndige uttalelser/rapporter – hvem/hvor
- Bør/må noe beslaglegges
- Arbeidstilsynet låner politiets saksdokumenter
- Arbeidstilsynet utarbeider faglige anbefalinger til politiet som deretter vurderer videre skritt i saken

Samarbeid med politiet

Vi kan anbefale:

- Henleggelse
- Straff –
- Saken tilbakeføres til Arbeidstilsynet for bruk av overtredelsesgebyr (stpl § 71 c) hvis saken ikke er alvorlig nok for straff etter straffeloven

Påtalemyndigheten avgjør utfallet.

Arbeidstilsynet

Følg oss

- Facebook
- LinkedIn
- Nyhetsbrev
- Podkasten Arbeidslyst

Sammen
for et godt
arbeidsliv